

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Uued tööpäevad.

Tartu ülikooli akadeemiline töö-aasta on alanud. Ta on töotuste ja lootuserikkam kui kunagi enne.

Kui seniajani Eesti ülikooli õiguslik alus veel ebamäärane püsis, lahendamist takistades mitmetel tegelikult tähtsail küsimustel, siis on nüüd — ülikooli seaduse vastuvõtmisega ja välja kuulutamisega — see puudus kindlasti kõrvaldatud. Loodame, et see neile, kes seatud meie ülikooli elu ja tegevust juhtima, nii mõnegi asja poolest kergitust pakub ja tähendatud uut asjaolu meie akadeemilise elu kasuks kõige viljakamalt lubab ära tarvitada.

Ülikooliseadus on aga mitmeid uusi lootusi avanud ka üliõpilaskonnale.

Eesti ülikooli üliõpilaspere on seniajani kasvanud aastast aastasse. On kasvanud taltsutamatu, nagu ürgjuliselt. Ja läheb vististi veel mõnigi aasta, kuni jõuab tasakaalu nende arv, kes iga aasta jooksul akadeemilisest perest lahkuvad ja sinna juure tulevad. Vähemalt: Tartu ülikool ei ole veel kunagi nii suurt üliõpilashulka näinud kui tänavu.

Olgugi, et selle perekonna liikmed lahku minevad on oma poliitilistes ja ühiskondlikkudes vaadetes (kuivõrd need üliõpilasaastates üldse on välja kujunenud), kuigi nende teaduslikud ja tulevikuhuvivid väga mitmekesised võivad olla, on väljaspool kõiki neid erinevusi ometi niipalju ühiseid jooni, ühiseid rõõmusid, muresid ja valusid, et täitsa ebaloomulikuna tunduks, kui see perekond püsiks ilma omavahelise kindlama korralduseta. Ja sellepärast ongi Tartu Eesti ülikooli üliõpilaspere juba algusest päle üliõpilaskonnana omaale teatava omavalitsusliku korralduse ja omavalitsusliku esituse — üliõpilaskonna edustuse — loonud, kelle kaudu meie

üliõpilaspere ühishuvivid kindlamini on katsunud esiplaanile tõsta ja rahuldada. Kuid niisama nagu ülikoolil enesel, puudus ka Eesti üliõpilaskonnal seniajani kindlam õiguslik alus. Ka tema ei saanud selle tõttu olla küllalt teguvõimne, seda enam, et iga omavalitsus on seotud väljaminekutega, mille katteks senisel ebamäärasel alusel raske oli tarvilisi sissetulekuallikaid leida.

Nüüd — uue ülikooliseaduse vastuvõtmisega — on ka üliõpilaskond kindlamaks õiguslikeks üksuseks saanud, kes isegi ülikooli eelarves tunnustamist peab leidma.

Seni oli üliõpilaskonnal rohkesti kannatada ruumide puuduse all. Ülikoolivalitsuse vastutulekul saab ta sellest esialgselt — kuni kavatsetud uue üliõpilasmaja mõtte teoks saab — nüüd õnnelikult üle: arvatavasti juba novembrikuu keskel võib ta omale kodu leida majas, mis ülikoolivalitsuse poolt seks otsustarbekes ülikooli pühaõone kõrvale omandatud ja üliõpilaskonna huvidele vastavalt ümber kohendatud. See avab üliõpilaskonnale ja tema ühistegevõtetele koguni teised tegevustingimused ning väljavaated. Iga üliõpilase side üliõpilaskonnaga muutub selle läbi kahtlemata märksa kindlamaks ja tihedamaks, kuigi ei ole teoks saanud seniste üliõpilaskonna edustuste soov kõigile-sundusliku üliõpilaskonna-maksu sisseadmiseks, mis selle sideme veelgi konkreetsemaks oleks muutnud.

Üliõpilaskonna tegevuse suurenedes ja laienedes kasvavad kahtlemata ka „Üliõpilaslehe“ ülesanded ja vajadused. Olles üliõpilaskonna häälkandjaks, peaks iga üliõpilase side ka sellega järjest tihenema nagu üliõpilaskonnagagi. Päevil, mil meie üliõpilaspere oma liigete arvu tuhandetega loeb, ei tohiks enam maad olla nähtusel, et „Üliõpilasleht“ oma lugejate arvu ainult

sadadega peab lugema. Vähemalt iga akadeemilise kodaniku lugupidamistunne oma kaunite üliõpilaspäevade vastu peaks teda kohustama ja tagant kihutama „Üliõpilaslehe“ tellimisele ja lugemisele; selle lehekülgedelt värskendab iga praegune üliõpilane veel tulevikuski mälestusi oma üliõpilaspõlvest, mis peaks kaunimaks ajajärguks olema iga kõrgema haridusega kodaniku elus.

Peaks kaduma ka see võõristusvaim, mis ühes osas üliõpilastes juba aastaid valitsemas on olnud üliõpilaskonna häälekandja vastu, seletusega, nagu ei oleks see küllalt nende häälekandja. Kuid oldagu kindel: rohkem „nende häälekandjaks“ ei saa ta enne, kui samad ringkonnad ise oma kaastööga teda selleks ei tee. Aja paratamatustel on juba lugu kord nii, et

meie üliõpilasorganisatsioonid on erinenud kaheks tüübiliseks rühmaks. Ärgu nõudku neist kumbki, et „Üliõpilasleht“ peegeldaks üksi tema vaateid ja tõekspidamisi. Ärgu nõudku neist kumbki ka seda, et tema vaateid kaitsma ja propageerima tuldaks teisest leerist! Kuid igapähele, kes ise oma vaadete eest väljas, on „Üliõpilaslehe“ veerud — vähemalt praeguse toimetuse juhatusel — alati avatud. Vaadete ja tõekspidamise mitmekesisus „Üliõpilaslehe“ veergudele kantuna tooks lehele ainult elavust: kuulub ju üliõpilaskonnas esinevate vastoludegi peegeldus üliõpilashäälekandja ülesannete hulka!

Neil mõtetel astume uude töö-aastasse, soovides õnne ja jõudu kõigile, kes tööle kutsutud!

A. Tammann.

Eelseisval tööaastal üliõpilaskonnas.

Algava akadeemilise tööaastaga astub Eesti üliõpilaskond uude tegevusjärku. Kui läinud aastatel tuli tööd teha küll põhjanevate, kuid siiski vaid algeliste küsimuste lahendamiseks, missugune töö tihtigi laiemaile üliõpilasingkonnile osalt võõraks jäi, toob olev õppeaasta siin täielise pöörde.

Sügava rahuldustundega kriipsutame alla seda akadeemilise elu suursündmust, mis andis me rahvuslikule ülikoolile ja selle üliõpilaskonnale rahva kõrgema võimu, Riigikogu tunnustuse, E. V. Tartu Ülikooli seaduse vastuvõtmisega 18. juunil 1925. a.

Kõigi möödunud aastate sisetevõimuses lõi-kab punase joonena püüde, võidelda läbi üldise üliõpilaskonna mõtte ja selle korralduse põhiprintsiibid üliõpilaskonnas eneses, siis ülikooli valitsuses ja lõpuks viia neid Riigikoguni.

Nüüd on siin saadud pea lõpptagajärge deni. On tõusnud seaduslikult autonoomne, iseenast valitseda ja enese eest hoolitseda võiv akadeemiline vabariik, kellel neljatuhandeline kodanikkude pere, oma parlament — Ül. Edustuse näol ja valitsus — ül. juhatusena.

Meile on jäetud uue ülikooli seaduse kaudu mitte väikesed õigused ja nende läbi võime väga palju teha, enese elu korraldamiseks akadeemias olemise ajaks. Vaja vaid me eneste tahtmist. On tarvis, et vaid iga üliõpilane tunneks seda tähtsust, mis omab tema isik täisõigusliku liikmena selles autonoomses üliõpilasriigis.

Ei ole õigust kellegil end tagasi tõmmata ühisest tööst; õigust jääda passiivseks päälvaatajaks, irisejaks arvustajaks, külmaks ainult enesele elavaks üliõpilas-metslaseks. Ja tahame loota, et nüüd viimaks tõuseb sarnane

akadeemiline kodanik, kes tunneb neid suuri õigusi ja kohustusi, mis on seotud tema kuuluvusega ühisesse üliõpilaskonda.

Usume, et see vaba autonoomse üliõpilaskonna liige saab igatpidi intelligentne, rahvuslikult mõtlev, suurejoonelise ihmavaatega kultuurinimene, kellest kujuneb ühtlasi meie noore riigi kodanik, kes viib maa ja rahva tulevikus vastu riikisele ja kultuurilisele suurusele.

Silmapiilgu olukorras peame igaüks tegevusse astuma oma võimete, oskuse ja võimaluste piirides. Moment nõuab ja kohustab!

Oma välis-tegevuses saavutas Eesti üliõpilaskond teisest küljest ka täielise rahvusvahelise tunnustuse Rahvusvahelisse Üliõpilasliitu (C. I. E.) vastuvõtmisega.

Viimase Helsingi nelja riigi üliõpilaskonverentsiga jõuti tegeliku Balti riikide üliõpilaskondade liiduni. Esiolgu kuuluvad sellesse Eesti-Soome-Läti ja Leedu üliõpilask., kuid aastate jooksul võib kindlasti ettenäha ka Poola üliõpilaskonna juurdetulekut.

Ülikooli seaduse vastuvõtt, kus äratähendatud üliõpilaskonna, kui ühise seadusliku teraviku loomise alusjooned, annab meile võimaluse täies ulatuses töösse astuda üliõpilaskonna otsekoheste ülesannete täitmiseks. Kiires korras on nüüd võimalik redigeerida 20. nov. 1922. a. vastuvõetud üliõpilaskonna põhiseadust ja seda esitada ülikooli valitsusele kinnitamiseks. Viimase kinnitamise järele algab sihikindel töö üliõpilaskonna majanduslise seisukorra parandamiseks, kui ka vaimliseks tõusuks.

Selle seaduse alusel saab Ül. Edustus kindla tagatise oma eelarve täitmiseks üliõpilasmaksu näol. Kaob seega senine

ebaloomulik seisukord, kus Eesti nelja ja poole tuhandelise üliõpilaskonna keskkorraldusel puudusid vähemadki summad hädalisemate väljaminekute katteks. Vähemalt osa tervest üliõpilaskonna miljonilisest eelarvest (umbes 700.000 marka semestris) kaetakse nüüd kindla sissetulekuga.

Iuba aastate eest on Ül. Edustuse poolt vastu võetud kahe sügavalt üliõpilaselu lõikava küsimuse lahendamiseks — üliõpilaslaienu ja haigekassa põhijooned, millede lähemat arutamist ja elluviimise võimaluste läbikaalumist takistas nii ülikooli kui üliõpilaskonna seaduslik aluse puudumine.

Meie teame kõik, et arvukas hulk ülikooli noorsoost kannatab kõige kibedamat puudust. Teame, et see eriti terav just nende hulgas, kes teevad kindla tahtmise ja usuga tööd ülikoolis, ega ole siia tulnud lustlikult ja rahaküllaselt omi nooruspäevi veetma.

Ikka ja alati on see nii olnud eestlasest üliõpilasele. Selle ränga mineviku ohvrina langetavad meil praegugi tihtigi paremad me noorte teadusmeeste ridadest. Tulevikule ei tohi meie aga mitte enam kasvatada õppimise ajalerviselt purustatud inimesi, keda sunnib lahukuma õppimisel saadud tiisikus ehk muu haigus — nende paremal tööajal.

Selle ainelise ja tervishoidlise viletsusega võitlemiseks on meie kohus kõik teha ja usutavasti pakub ka ülikooli valitsus neis küsimusis üliõpilaskonnale igatpidi tuge.

Meie keskkorraldusel on puudunud senini

vähegi vastuvõetavad ruumid. Ei ole vastavat asukohta olnud üldiseil üliõpilaskonna ettevõtetel — nagu söögisaal, lugemislauad, akadeemilised teaduslised seletused, koorid jne. Et esialgselt sellest üle saada, on praegu ehitamisel vastu ülikooli enam vähem vastav üliõpilasmaja. Maja saab valmis loodetavasti detsembri alguks. Seks ajaks püüab Ül. Ed. ülikooli toetusel muretseda ruumidesse ka mugava ja kultuurse sisseseade, nõnda et majast võiks kujuneda sõbralik üliõpilaskodu, mis ei jää oma sisseseades mitte taha välismaade üliõpilasmajadest.

Eriti suurt rõhku peame panema üliõpilassöögisaalide ja lugemislaua sisseseadmisele. Viimased on senini üliõpilaskonnas teatavateks valulasteks olnud. Alati on nad paljugi soovida jätnud oma korralduses, kui sisseseades.

Uuel tööaastal on vaja muretseda esimeses järjekorras just neile ajakohasemat seisukorda ja sisseseadet suuremate rahaliste toetuste abil meie omavalitsuste ja riiklistelt asutustelt. On ju omav. asutuste aineiline toetus üliõpilaskonnale seni õige minimaalsena esinenud (ainult üksikud väikesed stipendiumid). Tartu linn näiteks, kelle kodanikud võrdlemisi suuri sissetulekuid üliõpilastelt saavad, ei ole viimaste hääks ühtki marka ohverdanud. Mitte just kiiduväärne tähelepanematus ülikooli linna valitsusmeestelt!

Wälistegevuses peame endiselt jääma kõige lähemasse koostöösse Rahvusva-

Juhan Pahlbärgi pidukõne mees- ja naisstudentidele.

Akadeemilise sesongi alguseks.

Lugupeetud kaasvõitlejad ja kallid studentid, tublid naiste- ja meesterahvad! On jälle aland tormine tööhoog kõrgemate sihtide saavutamiseks ja sooritamiseks. Igast ilmanurgast oleme siia kokku tulnud, karand janulistena kui hääned teaduse kallale, joosnud auditoriumitesse saagihimuliste riif-kabiilidena ja õgind professorite üleriikliselt tähtsaid probleeme. Ja üle meie peade kostab igaühel suust, kui pasun, mis keeratud elektriga torisema: „Andke meile eksameid! Laske meid eksameid sooritada! sooritada“.

Meid tuleb juure iga aastaga, meid saab varsti must-tuhata! Meie täidame selle Tartu viimase keldri ja põõningu! Varsti on pool kogu eesti rahvast studentide mütsides, värvides ja vikerkaarides, ja muidu hariliku inimese peakatetes! Varsti jõnab kätte tund, kus kogu eesti rahvas tungib ülikooli moodsasse majasse, raamatud ja pliatspulgad kaenlas, suruvad puruks ja lõmaks auditoriumid, teevad maatasu kogu selle uhke akadeemia ühes vektoridega, tungivad väljadele, lagedatele platsidele, üle Ropka ja Tammevälja tõmmatakse puldaniist telk ja kolm telki ja Püha Vaim keeb sealt välja sinise suitsuna, kõrge ja sügav kui ürgohver Juudamaal! Jäetakse maha põllud ja veised, naised ja lapsed, maa on tühi ja kõle kui üleilma kuulsa Teodoriki ajal, ainult Tartu, sa meie alma mater, meie kuulsaim Olümp, meie hingede ainuke päästja, meie para-

diis, meie Keetseman'i, meie Lunastaja igavesest hukatusest ja põrguvalust — sina, oh Tartu, oled täis elu ja inimesi, siin ragiseb ja müriseb, siin kohab ja keeb, siin surrakse ilma hinnata, oh sa mu kallis, väike, pisikene Emajõgi, sinus tahaks puhata! Valerii-valeraa! Juheirassassaa! Gaudemus! Vivat akadeemia ja studentae Tartensis engros made in Estonia! Grambambuli ja sacramentus!

Meie oleme kokku tulnud, puhand ja värsked, taevastina veel koidab teie silmades ja päiksepaiste kumab kõrgel otsaesisel (eriti teil, mu armsad pisikesed naisstudentid!) Ja meid ootab suur töö, vaadake, nii suur töö, kui kogu see maailm ja rahvasteliit!

Milles seisavad meie ülesanded? Teie küsite nii ja mina vastan kohe: esiteks, *teie peate arganisjeeruma* (37 korda olgu see teile öeldud). Hoidke aga jumalapärast niisukeste eest, kel põhimõtted on ja neid avalikult kaitsita julguvad! Kui hea on, kui pole põhimõtteid, siis pole neid ka kaitsita tarvis! Ja meid ei lastagi teinekord oma tarkusega välja tulla, kui meie ka koledasti tahame! Näete, nad kardavad! Vanade kogemuste põhjal! Rebased ja kaninchenid, näete, kuis nad minu *sammaldand pea* ees lõdisevad! Silentium, spetsielle Runde ja Burschenmensuur! Elagu kodune targeldatud pesu tööstus ja püksipressraud!

Ja kui teie olete arganisjeerund, siis võite minna Ak. Kirj. ühingu dramaatilisse sektsiooni, pöörake hr. Pertti poole, see paneb teid mängima ja näitemängu harrastama kõige moodsamate trikkidega. Ta lubas isegi Adamsi „Kuningas Ödipust“ mängima panna. Kadu „Vanemuisele“ ja kogu ilma teatritele, eesti studentid lükkavad ümber

helise Üliõpilasliidu ja selle komisjonidega. Selle töö reguleerimiseks ja järjekindlaks läbiviimiseks on tarvis tööõuetele vastavalt ümber korraldada ja täiendada senine üliõpil. välistoimkond. C. I. E. tegevus tema üksikutele aladel on niivõrd aktiivseks muutunud, et ka meie omalt poolt selle läbiviimiseks rohkem oleme kohustanud andma. C. I. E. on siiski Rahvaste Liit miniatüüris ja selles võime ka meie vaatamata oma rahva arvilise väikseusele oma akadeemilise pere suuruse tõttu õige tugevalt kaasa kõnelda. Tarvis siin ainult vajalist algatust ja teostusoskust.

Ei saa väike olla meie osavõtt ka Balti üliõpilasliidust ja selle keskbüroo tegevusest. Sest meie päale on jäänud suure osa selle töö tegelikust läbiviimisest. Asub ju Tartus keskbüroo ja astub siin eeloleval semestril kokku nelja riigi üliõpilaskondade nõukogu, et lõpuliselt lahendada Helsingi konverentsil vastuvõetud otsusi.

Hõimuküsimus, mille vastu üliõpilask. ametlikult seni mitte väga suurt huvi pole tunnud, on läinud aastal 1. Soome-Eesti-Ungari üliõpilaspäevade ärapidamisega õige põneva ja tähtsa seisukoha tegevuses omandanud. Selle kuu 8. päeval peetakse Helsingis ju esimene Soome-Eesti üliõpilaspäev. Seal üleskerkivate teelikkude hõimuküsimuste kui ka teiste samalaadiliste lahendamine tõmbab nüüdsest päle üliõpilaskonna välis- kui sisetevõttes järjest suurema tähelepanu enesele. Iseäranis tugevaks muutuvad me sidemed Soomega. Kuid süveneb

sõbralik vahekord ja üksteise tundmine ka kaugemal asuvate ungarlastega. Selleks kõik eeldused olemas.

Eeltõid tuleb alata ka 1926. a. Roomas ärapeetaval üleilmisel üliõpilaskondade vahelisel olümpiaadil esinemiseks. Eestile ei ole mitte ükskõik, missugusele kohale tuleb ta sealses võistluses, kus esinevad teadus, kirjandus, kunst, muusika ja sport.

Luuva vaja uus ja elulisem korraldus üliõpilaskonna välisekskursioonide korraldamisele; suurejooneline alus Eesti üliõpilaskonna välispropagandale, kindel vaimline ja ainealine alus me ühise häälekandja „Üliõpilaslehele” jne.

Päale käsitatute on küsimusi nii suurema kui vähema piirijoonega veel paljugi üliõpilaskonnal enesel kui ka ta keskkorraldusel.

Siin toodud vaid üksikuid, et anda üldilmet tööaasta kavatsusist ning sihtjoonist.

Kõik see töö võib aga täiel määral tagajärgi anda ainult siis, kui kaasa töötavad kõik üliõpilaskonnad. Esimeses järjekorras on see kohus organiseeritud üliõpilaskonnal. Ei ole õigust siin üksikutele gruppidele jääda kõrvalseisjaks. Kui on ka teatavaid lahkuminekuid üksikute gruppide mõnedes põhimõtetes, nende eneste sisima töökorralduse ja selle läbiviimise printsiipides, siis ei tohi me selle läbi kunagi jõuda üksteise boikoteerimiseni üldises töös üliõpilaskonnas. Lahkuminekuis ja vaieldustes seisab ju elu. Keegi ei nõua ju ilmetut surmavaikust ja igavest rahu. See oleks igav ja väljasuremine! Kuid kui vaidleme oma

selle vana kolu ja näitavad, mis tähendab üks teatrikunst ja diktsioonikursus!

Ja kui teie olete seal käind ja seda nalja näind, siis minge õgva joones Theodor Lutsu tantsukurnamisele, kurnake endid seal ja õppige uusi baasid (ah, mõelge, tõega uued baad, ah, kui kena, taevake, meie jääme hiljaks, härra Luts, õpetage meile neid uusi baasid, — kui jumalik!) ja siis tehke ka kaastööd uuele ajakirjale „Tantsuharrastajale” mis ilmub iga kuu peale muu ja misukest ajakirja meil veel koledasti tarvis läks.

Agas siis tehke tusane nägu pähe, võtke professoriline ilme, kasvatage juuksed kaela peale, ütlege, et olete magister — siis saadetakse teid Soome Orivedesse Soome keele lektoriks (Soome keele tundmine pole tarvilik).

Ja kui teie juba niipalju olete käinud, siis on ka varsti juba akadeemilised maskenpallid täie hooga lahti löödud ja teil on ilma käimata kena ja lustlik elada.

Nii siis — meid ootab nii kole palju asju, ainult edasi ja mitte tagasi! Selleks soovin ma ja laulan ka: siin nii hea elada, sa kallid Tartumaa!

Pruusit — erivõru!*

Ütlen veel lõpuks niipalju, et mul on oma kõne täienduseks soovitada palju head kirjandust, mille seas kõige tähtsam eriti üks raamat. Noh, te teate küll — küisige „Odamehelt”.

Juhan Penthark,

Mõni ebanähtus meie teatrite elust.

Meie lühikeses teatri arengus, kus ainemääraks ise oleme, on kahjuks juhtumisi ette tulnud, kus lavalt ära võetama peab teos väljaspool teatrit ja teatri publikumi põhjuseil. Nii sündis „Estoonias” E. Toller'i „Masinahävitajatega”, Draamateatris J. Kärneri „Ainsa idealisti” ja „Vanemuises” M. Metsanurga „Kindrali poja” lavastustega.

Kõik need on lavalt taganema pidanud poliitilistel põhjustel. Ja imelik, „Masinahävitajad” keelati lavalt kuni oli juba mitu häd korda ära mängitud. Publikum ja arvustus võttis tervitustega lavastuse vastu. Siis aga leiti kusagil väljaspool, et see ei kõlba lavale, ja „Masinahävitajad” kadusidki.

Draamateatri repertuaarist, jällegi rea etenduste järele, pidi ära võetama J. Kärner'i „Ainus idealist” — ja sotsialistide (!) survel, kes teatri juhtimise lähedal seisid.

Hilja aja eest võeti „Vanemuise” repertuaarist M. Metsanurga „Kindrali poeg”, põhjuseil, mis esialgu selgitamata. Kas sellepärast, et teoses arendatakse kommunistlikke motiive teiste vastupidiste kõrval, või jalle selles sõjameheline tagurise mahategemise pärast.

Olgu kuidas on, missugustel silmapilgu meeoludel ja motiividel igal üksikul korral on talitatud, missugustel ideelistel alustel isegi, ei kõlba sarnane teguviis ometi. Usun, igauhele on imelik ja piinlik kuulda, et J. Kärneri „Ainus idealist” teatri repertuaarist surve tõttu maha on võetud. Kuid see on nii. Ja eriti parem pole lugu „Masinahävitajate” ja „Kindrali poja”.

sisielu küsimuste üle, neid selgitame ja põhjendame, siis jääme siiski alati kultuursele ja kaasvõitlejalikule seisukohale, kui katsume mõista vastastikkuseid olukordi ja vaateid, neid kaitset ja ausalt hinnata ning siis teha otsuseid, avameelselt ja laiavaateliselt.

Kadugu meile vanast Baltiast pärandatud ebaloomulik seisuslik gruppide vaheline viha-vaen ja üksteise alahindamine, mis lõhub meid kui rahva tuleviku kandjaid juba ülikooli põlves ja kantakse ka meie tuleviku tegevusse.

Valitsegu meie vahel aus ja otsekohene üksteise hindamine. Sest seda nõuavad töö ja selle tagajärjed!

Oleks aeg, et üle jõuaksime pimedast ebakultuursest ja haavavast alahindamisest. Sellel ei tohiks olla paika me väikese rahva akadeemilise noorsoos. Vastasel korral karistab meid tulevik seda valusamalt.

Meie ei jõua üliõpilaskonnas mitte kaugele, meie hävitame lihtsalt end ja oma tööd siis, kui ei päästa end veel kui aeg valitsevast võitlus-taktikast.

Kohustagu end kõikide rühmituste liikmed oma tegevuses neid seisukohti tõsiselt võtma.

Peame tunnistama, et on meis juba üksikuid momente, mis sihivad vastastikku hävitamisele. Ja see on meie terve töö ja püüete hukkumise algus!

Selt teelt on vaja tagasi pöörduda! Leida on tarvis kokkulepped ja ühised platvormid, mis annavad ja kindlustavad lähemaiks aastaiks ka-va-kindla töö võimalused ühistele sihtidele.

Ja organiseerimatud üliõpilaskonnas! Ka teil ei ole õigust ühisest tööst kõrvale jääda. Ka teid kohustab üliõpilase nimi. Kandke seda täie teadmise ja kohustusega. Astuge organisatsioonidesse, mis on vastavad teie ilmavaatele. Sest üldiselt peame praegu igale üliõpilasele tegelikult akadeemilises elus esimeseks kohustuseks — astuda organisatsiooni. See on üks põhinõuetest ja põhitartvetest. On aga kellegi vaade põhimõtteliselt ja ilmavaateliselt (kui sarnane seisukord üldse võimalik!) üldse organiseerimise vastu, jäägu ta välja otsekohe isiklikult üksikorganisatsioonist, kuid täitku siiski oma kohuseid üliõpilaskonna, tema kui terviku vastu.

Tööd on kõigile! Iga üliõpilaskonna liige on kutsutud ja kohustatud!

Leo Kangur.

Iga üliõpilane loeb „Üliõpilaslehte!“

Tellimise hind 150 m. pooles aastas.

On loomulik, et teatri juhatus teha võib, mis ta tahab. Loomulikult peaks ta seda tegema repertuaari kokku sääd-misel. Kuid oma tahtmist peab ta siiski kontrollerima, sest uueaegne teater pole olemas väljaspool publikumi.

Ja sellepärast, publikum ise küsitaval korral peab reageerima, mis talle vaatamiseks kõlulik, mis mitte. Et ta seda teha suudab, selles ei ole kahelda. Eriti veel draama publikum, mis koosneb seltskonna paremast, mõtli-kumast osast. Sinna poole — publikum ise vahenditult lavateose hindajaks — peaksime otse püüdma, soovides olla demokraatlik rahvas.

Reisiveste kaugelt võõrsilt Taara-linna jõudes ja siinsete oludega tutvunedes.

Inimene on õnnelikult paremasse olukorda asetatud kui puud ja põõsad. Ta võib reisida ja huvitavaid asju maailmas näha. Vanasti oli küll teisiti, siis võisid ka puud liikuda, võtsid kätte ja läksid seltsis jalutama, kuni viimaks ühel või teisel neist, alles noorukesel viisupaelad kusagil nõlvakul katkesid ja talle nende lappides just parajasti see aeg kätte jõudis, kus mingisuguste mütolooiliste loodus-saaduste järele enam ühelegi puule mingisugust luba ei antud paigastki nihkuda. Nii on olnud lugu mitmete Eestimaa suurte tammede ja muude puudega. Lootuse järele ei juhtu inimestele seda puude saatust mitte varem, kui alles

„valge laudade vahel“. Siis muidugi, kui seda teispoolset transsendentaalset ilma peaks olema, võivad säälsed võimu-mehed mingit samasugust müüti kehalistest inimestest mõelda, nagu meie praegu puudest: korra olla inimesed liikunud paigast paika nagu puud ja põõsad, kuni mõnel neist viisupaelad kusagil eunõlvakul olid katkenud ja neile seda parandades just parajasti see aeg kätte oli tulnud, kus neil mingisuguste mütolooiliste loodusseaduste järele igasugune võimalus võeti oma tolmuga varisevaid maiseid kujusid omal jõul veel edasi nihutada. Sinna ta siis jäigi, varises künkasse, habe kasvas tal samblaks ja ihu tuisutas tuul tuiskliivana laiali.

Seni, aga, kui seda veel ei ole juhtunud, oleme veel täiesti liikuvad reaalsused, kes peasjalikult oma ihulistest mugavustest kõige enam hoolime. Isegi kui me niisugust väikest reisu ette võtame nagu Tallinnast Tartu, algaval ülikooli aastal.

Siin on ikka veel kõik peaaegu vanamoodi. Süda oli õrn ja täis usaldust suure maailma vastu, kui aasta või aastate eest vaikesest Taaralinnast lahkuda tuli, kus elas südamlilik, noor rahvas ilma muude, sugugi mitte vähemate muredeta, kui ainult mis seisid korralikus ülikoolis- ning kohvikuskäimises ja korteriraha äraoienamises jällegi lahketele hääsüdamliste Tartu möbleeritud korteripida-jatele, ainukestele ajakohasel kõrgusel seisvatele ette-võtjatele Tartus, sest niisugused asjad nagu näiteseks Üliia elektrivabrik ja muud suuremad asjad, mis mitte otsekohe ei ole rehkendatud üliõpilaste vahenditu osavõtmise päale, ei või Tartus jalgu alla võtta ega kosuda. Ja oskamatult äri-mees oleks see ning juba ette hukatusele määratud, kes

Õppursõdurite autasu asjus.

Teatavasti on õppursõdurite autasu asi kuni tänini lõpulikult lahendamata. Küsimus on aga paljudele üliõpilastele nii suure tähtsusega, et seda maha matta ei või.

Õppursõdurite autasu määrus anti 1919. aastal ajutise valitsuse poolt. Selle määruse järele „saavad kõik kooliõpilased, kes vabadussõjas väeliini sõjast osa võtnud, autasuks prii kooli kuni kõrgema kooli lõpetamiseni“.

Tähendatud määrus anti silmapilgul, kus veel kõigil värskest meeles seisis, kui palju isamaa-armastust, valmisolekut ja eneseohverdust kooliõpilased ja üliõpilased kodumaa kaitsmisel üles olid näidanud. Selle juures andis valitsus selle lubaduse oma enese algatusel, ilma et õppursõdurite poolt mingisuguseid nõudmisi oleks üles seatud. Kui veel arvesse võtta, et see määrus on pärit ajast, kus meie tuleviku koolist kõneldi kui enesestmõistetavalt maksuta koolist, siis ei saa praegu keegi tõendada, et see lubadus midagi erakorraliselt suurt või rasket oleks olnud. Kuigi vast nüüd meie elus palju on muutunud, paljudgi ära unustatakse, siiski ei või ka nüüd tõendada, et selle lubaduse täitmine, nagu ta 1919. aastal antud, riigil üle jõu käiks ja sellepärast õigustatud oleks tema kitsendamine ja tegelikult elus kaudselt tagasivõtmine. Kui seda aga teha tahetakse, siis sündigu see otsekoheselt autasu lubaduse enese tagasivõtmisega, — ja, usun, enamusel õppursõduritest ei ole siis midagi selle

vastu, mis sest, et teised sõjaväelased oma autasu on kätte saanud.

Praegu on aga lugu nii, et autasu lubaduse põhimõte püsib, kuid hilisemad 1921. ja 1922. a. määrused on tema tegelikku elluviimist ses mõttes kitsendanud, et maksuta õppeabinõud, mis ka prii kooli hulka arvatud, ei anta mitte välja, vaid koondatakse vastavatesse kogudesse koolide juures, mis kooli omanduseks jäävad. Ülikoolis on päale selle määrus „kuni kõrgema kooli lõpetamiseni“ tegelikult lahendatud nii, prii kool antakse õppursõduritele minimaal kursuse ajaks.

On iseenesest mõistatav, et prii kooli ei tule anda ülikoolis laisklemiseks kas või eluaeg, vaid seda tuleb piirata edasipüüdmisega. Kuid ei ole põhjendatud seda minimaal kursuse ajaga piirata. Senised andmed peaks enam vähem selgesti näitama, kui palju meie praegustes oludes keskmisel ülikooli lõpetamiseks aega kulub, ja õppursõdurite prii kooli määramisel tuleks just see keskmine lõpetamise aeg aluseks võtta. Lõpetamine ei olene praegu kaugeltki mitte üliõpilase isiklikust tahtmisest, veel vähem vedelemisest, vaid eestkätt küll praegustest tegelikkudest oludest, mille päale õppursõdurid mitmel puhul tähelepanu juhtinud. Nendest põhjustest tuleks kõige päält nimetada meie üliõpilaste rasket ainelist olukorda. Edasi ei ole mõju avaldamata jätnud ka see, et ülikooli õppekavasid on aastate jooksul muudetud, on osakondi muudetud, samuti on väga palju viivitanud õpperaa-

sellega ei oskaks rehkendada. Kuidas oleksid näituseks mõistetavad kolm suuremat kohvikut Suureturu kaelas, või kuidas Pääsukese aurujõuline klientspesukoda, kuidas maniküür-tööstused ja muud niisugused asjad ja selle järele ja selle tõttu ka kuidas korralik linnaasjanduse juhtimine raeokjas, ilma selle iga aasta suurt protsenti n. ü. välisvaluutat sissevedavate, lakeeritud ja tsiviliseeritud mustlasrahvusega, kes nüüd siin juba ööd kui päevad mööda tänavaid ja korterid ringi jookseb ja sõelub. Lõpuks, kuidas oleks mõeldav isegi ülikool Tartus, vähemasti tema õitsemise ja uute teaduskateedrite juuresignemine, vanameelsete, idüllilise voolu pooldajate ähvardavaist terve rahva noorsoo üliõpilastumise muredest hoolimata. Või läks isegi see mure sellest osast üliõpilaskonnast enesest välja, kus ju nii targaks oldi mindud, et mitte üksi olevikuga, vaid ka tulevikuga hakati rehkendada, ja osavõtlikud vanemad herrad võtsid muidugi selle mõtte, kui nendegi üldist rahvusideaali puudutava oma moodi üles ja tundsid aktiivselt kaasa. Kes seda teab või teraselt tähele on pannud.

Nüüd aga ongi Tartu vist tõsisematesse mõtetesse asetatud. Juuretuliijate uute üliõpilaste arv väheneb järele 10% võrra. On ta nüüd sellepärast normaalsem ja niihästi väikerahvuskultuuri ideaalile lähedam, või saavad nüüd ja tulevikus vaba võistluse raskused niihästi püगतud kui ka pügamatute päadele kergemaks, seda ei tea. Kõige otstarbekohasem oleks siin talitada nii, et (meil on ju riikiline statistika asutus) kogutaks andmeid, kui palju ühe või teise eriala tundjaid Eestis normaalselt, või kindlasti tarvitatakse ja korraldataks või reformeeritaks selle järele hariduseandmine. Muidu ei või keegi iseseisvalt oma elutee

valikul seda ise täpselt välja arvata, kas just tema see üleiligne või just viimne tarviliik ongi, vaid teeb otsuse ikkagi uisapäisa oma huvidele inimlike nõrkuste sunnil järele andes. On ju olemas, vähemalt väljamaadel n. n. rakenduspsükooloogilised töövõrsid, mis vahetalitajaks on tööandjate ja tegevust soovijate vahel, kus proovitakse niihästi inimeste vaimuandeid üheks või teiseks ametiks, kui ka oldakse osalt informeeritud ühele või teisele tööalale tegelaste nõudmise suurusest. Kui hää oleks, kui ka meil rahvuskultuurilise otstarbega seesugust laadi, üleimat sorti institut funktsioneeriks, olen ma sagedasti mõtelnud.

Kuidas tunduvad müüdu olud armsas Taarlinnas, on mõni vana hää söber hauda varisenud, mõni uus tulisem huvi käärima löönud ja hoiab meeled k'hevil. Kõiges ei oska end korraga orienteerida. Üliõpilaskond, tema on, näib erapooletule päältvaatajale, natukene karva muutund. Veel ei ole tudengkonna keskmine hooratas täies vauhtis, ja ei tea kas ta kurikuulsate kvorumiküsimuste vastu nüüd enam kindlustatud on, nüüd, kus ju üliõpilaskond teatud kindlate alusele sääduma on hakanud ja tal seda armast määret normaalsemal teel kodarate vahele tilkuma on hakanud, seda määret, noh, mis kõik rattad sulavamalt tööle ja edasi liikuma võib panna ja sõnade ning kavatsuste piiridest sõnades kuulutatud tegude teostamisele võib viia: üliõpilasmaja, isegi vana söber „Üliõpilasleht“, mis aastate eest nii sõbralikult kriuksus. Ta võiks vast edaspidi isegi värvipildilisi kaasandeid välja andma hakata tähtsamatest üliõpilaskonna tuusadest, ja mitte nagu siitamaani, et ta neid karrikatuuris, mustaga valgel muidugi hirmus naeruväärstatult edasi annab, päalegi niimoodi. et kedagi selle-

matute puudus jne. Õppursõdurite poolt on kõige selle alusel prii kooli aja määraks soovitud harilik kursus plus kaks aastat, mis kaugeltki liialdusena ei tundu.

Mis puutub õpperaamatute kogudesse, siis on otsusele jõutud, et see samm mitte otstarbekohane ei olnud, sest nende tegelik tarvitamine ei rahulda mingisuguseid nõudeid. Ja üldse — praegusel raamatute puuduse ajal on sellekohased kogud õppeasutuste juures küll tarvilikud, kuid mis jaoks seda siis õppursõdurite autasuks nimetada? Õppeasutustel ei puudu teisi võimalusi omale vastavate krediitide muretsemiseks.

Samuti on lubatud autasus tegelikult ilma jäänud need, kes väljamaa ülikoolides oma õppimist jätkavad. Kahtlemata ei ole see lubabuse kohaselt õige, sest siin ei ole tegemist mitte-

tahtmisega kodumaal õppida, vaid väljamaa ülikoolides õppimine on haridusministeeriumi enese poolt tarviliseks tunnistatud ja antakse selleks koguni riiklikke stipendiume. Väljamaal õppivatele õppursõduritele tuleks loomulikult siis anda prii kool samal määral kui kodumaalgi.

Kui õppursõdurite autasu küsimus praegu jälle päevakorral, siis peaks ka üliõpilaskond ise selle kiiremat ja õiget lahendust püüdma. Selle juures tuleb silmas pidada, et küsimus on lahendamata 1919. aastast saadik. Kuigi osa õppursõdurid vast oma õppimise lõpetanud, ei ole põhjendamata kaalumisele võtta, kas ei tuleks ka neile puudu jäänud autasu täiel määral tagant järele rahuldada, sest ülikooli lõpetamisega ei pääse keegi kohe haljale oksale, vaid ainealine kitsisus on esimestel aastatel tihti veelgi suurem.

K.

Hää algatus nõuab edasiarendamist.

Esimene detsember näitas, kui suur tähtsus on sellel, et rahvas kõikides kihtides teadlik on oma iseseisvuses. Et saadud hoogu ära kasutada, tarkas üliõpilasperes mõte rahvusliku kasvatusel alal neil momentidel, kus laiem rahvakiht rohkem vastuvõtlikum, end tööle rakendada. Niisuguseks tööpäevaks valiti 24. veebruar — mis iseseisvuse aastapäev. Sel päeval korraldadaakse kõnekoosolekuid ja pidustusi üle maa, kusjuures suured rahvahulgad päeva tähtsust hindavad. Kohapealsed

tegelased on sagedasti koormatud tehnilise korraldusega ja neil ei jätku kõnedeks jne. aega. Pealegi huvitab väljaspoolt sõitnud kõneleja kohapealseid inimesi alati rohkem.

Sellest välja minnes, saadetigi üliõpilaskonna poolt maale mitukümmend kõnelejat. Samal otstarbel organiseeris ka kõnelejaid informatsiooni minister. Peab ütlema, et üliõpilaste abi läinud aastal mitte otstarbetu ei olnud. Sel ei olnud küll võib olla niisuuuri tagajärgi kui tarvis oleks olnud,

pärast kohtussegi kaevata ei või, kuna karrikatuur on süütu ja puhas. Umbes vast nii, nagu tegi vana „isa Jannsen“ oma 45-al eluaastal, kui ta Pärnu tagamaalt Tartusse oli elama asunud ja rõõmsa meelega oma „Eesti Postimehe“ esimesed numbrid ilmale saatis, kõikidele oma tellijatele litografeeritud pildi kaasandeks kinkides, kus pääl on kujutatud kõbus, ümmarpune, idealistliku näoga, taeva poole sirgu hoidev keskealine mees, allkirjaga:

„Eestimees! ja iggas rides ja igga nimme al Eestimeheks, siis olled aus mees omma rahva ees

Joh. Jannsen.“

Muidu on aga üks asi jäänud vaiksemaks: aktiivne sõdimine kahe tuntud ilmavaateliselt lahkumineva leeri vahel üliõpilaskonnas. Isegi kui üks pool, mis nüüd on samuti liidu moodustanud, kõnekoosoleku korraldab, kus ennast põhjendab ja teist arvustab, kuulab vastane pool vagusasti päält, — ja võib siis omalt poolt vist samuti koosoleku korraldada, kus sedasama teeb: iseennast põhjendab ja teist arvustab, kuna siis esimese käes on kord päält kuulata ja vait olla. Seda võib kah nimetada sõbralikkuseks ning kokkuleppeks.

Üks vana sõber on aga hauda varisenud ja tema tuha on nagu Phönix lind, kes 500 aastat pidi elama, siis enese ära põletama ja oma tuhaast noorenenult uuesti sündima, uus elu siginenud. Ma mõlen „Vanemuiset“, mis ühel ajal oma kuuekümnenda aastast sündimisjuubelit pühitseb ja ühtlasi ka oma noorenemisprotsessi läbi elab. Kärkigu Roht, kärkigu ka „Kindrali pojust“ pahandatud tooniandev seltskond, ta ütleb vist vana laulusõna viisil:

„Las kärki kuri kari
Ei heitu minu meel!“

Need on need esimesed muljed Taaralinnast. Aga siin sajab, sajab päevad otsa, ja ka õösel sajab nagu teab kõnelda vana, kõbus, palju elus näinud õõvaht meie tänavalt; kes teab kõik Tartu asjad ja oskab selle üle rääkida mõndagi, (sest õõ vaikuses hakkavad vist läbi seinte välja kajama isegi kõige salajasemad ja peidetumad helid. Ja kes teab, kui puhas ja ilmsüütu see Tartu ise ongi). Tema poeg olevat Aafrikas sõjas suur sõjaväe päälük nagu vanamees ütleb, kus nüüd varsti algavad ajalehe teadete põhjal suured vihmasajud, mis vist kõik need kirjud prantslaste ja hispaanlaste leegionid oma eesti väepäälükutega vaaprade riffide suureks poriloiguks muutuvat maalit ühes hiilgavate teadete suurtel võitudest välja kupatavad. Jaak L.

Meesterahva rätsepaäri

M. ANDREESSEN

Tallinnas, Rataskaevu t. 11-4.

Kõnetraat 17-54.

Teadustan oma austatud tellijatele et kohale on jõudnud kõik sügise ja talve hooajaks tarvilikud riided Ilmakuulsa A. Gagnierei ja Ko. firmalt.

mis seletatav sellega, et eeltööga liig hilja algust tehti. Ka ei suutnud üle 3000-de liikmeline üliõpilaspere saata kõikidesse kohtadesse kõnelejaid.(!)

Mõnelt poolt oli kuulda ka nurisemist, et kõnelejad liig ettevalmistamatult üles astusid jne. Ühelt poolt suur nõudmine kõnelejate järele ja teiselt poolt väike ettevalmistus ning väike kõnepidajate arv ütleb, kus otsast tööd algama peab.

Selge on üks asi: algatatud ettevõtet peab edasi arendama. Nii suurearvulise üliõpilaspere poolt on ülekohus, kui ta nüüd, kus suurtele rahvahulkadele järjekindlat kasvatuset tarvis, end tagasi tõmbab. Praeguse aja üliõpilane, peab rahvaga samuti ühes töötama, kui seda tegid noored eestisoost üliõpilased varematal aegadel. Vahe seisab ainult selles, et siis töötajaid vähem oli, kuid kõik väljas olid ja nüüd üliõpilasi rohkesti on, kuid paljudest asja ei saa.

Läinud aastal puudutati ka mõtet, et tuleks asutada iseäralik grupp üliõpilastest, kes alaliselt end koos hoiaks ja edasi arendaks, et siis, kui tarvis välja astuda, esimestena rahva sekka minna.

Neid mõtteid tuleb liigutada käesoleval semestril juba varakult. Edustus peaks selle omaks ülesandeks tegema ja juba nüüd tööle hakkama.

Kevadel seisavad ees riigikogu valimised, mis pärast poliitiliste parteide poolt õhkkond kuumaks kõetakse. Selle kuumuse all kannatab suur rahvuslik moment. Kihutustöö põlevam aeg langeb just kokku vabariigi aastapäevaga, mis pärast karta on, et aastapäeva pidustused enam nii puht rahvuslist laadi ei kanna ja nii hooga läbi ei viida kui mullu.

Et rahvast poliitilise võitluse keerus kordki sügavama rahvusliku tunde juure tuua, tuleb üliõpilastel aastapäeva pidustustele üle maa välja sõita.

Aastapäeva pidustused oleksid küll üheks suuremaks päevaks, kus maa üliõpilasi vajab, kuid on ka teisi päevi, kus üliõpilased oma abi keelata ei tohiks. Seni on sel aastal väga vähe tehtud.

Kui meie üliõpilane end ainult ülikooli tööga piinab ja teine osa üldse mitte millegagi, siis ei ole see meie mees.

A. Peel.

Prof. Matthias Johann Eisen'i mitmekordne juubel.

Lugupeetud prof. M. J. Eisen (sünd. 16. (28.) septembril 1857.) pühitses oma kolmekordset juubelit 28. septembril. Viiskümmend aastat on möödunud ta kirjanduslikul tegevuses, kuna karskuse alal nelikümmend aastat.

Üllatavalt on suur juubilari kirjavara: trükitud teoste kogu, mis tungind üle maa kõikideni. Kuid samuti on juubilar võrdlematu andumusega kuni viimase ajani kajastand ühel või

teisel puhul esile kerkind küsimusi ajalehtede ja -kirjade veergudel.

Lugupeetud juubilari teened on üldiselt tuntud. Meie mütolooias, muinasjutu ja rahvalaulu korjamisis ja uurimisis on prof. M. J. Eisen'il jäädavad teened.

Soovime kogu akadeemilise perega lugupeetud prof. hallpea M. J. Eisen'ile õnne!

CIE*

7-mes järjekorraline nõukogu istang Kopenhaagenis ja Nyborgi-Rannal 15.—25. aug. s. a.

Konverentsil olid esitatud 21. üliõpilaskonda, neist võtsid konverentsi tööst osa täisõigusliste liigetena: Lõuna-Aafrika, Inglise, Belgia, Bulgaaria, Daani, Skoti, Eesti, Soome, Prantsuse, Ungari, Itaalia, Läti, Luksemburg, Poola, Rootsi, Schweits ja Tšecho-Slovakkia; vabaliigete na: Põhja-Ameerika Ühisriigid, Ukraina ja Vene emigreeritud üliõpilaste esitajad; koostöö alusel: Saksa üliõpilaskond. Informatsiooni otstarbel viibis konverentsil Hollandi üliõpilaskonna esitaja.

Esitajaid ei olnud saatnud: Hispaania, Rumeenia, Türgi, Lõuna-Slaavia, Georgia, Hong-Kong, Uus-Merimaa ja Norra üliõpilaskonnad — neist neli esimest täisõiguslised liikmed.

Eesti esitajana võtsid konverentsist osa Elise Käer ja Hugo Kukke — Tartu, Herbert Tõnisson Tallinna Tehnikumi üliõpilaskondade poolt.

Soome esitajatena olid H. V. Nikander ja R. Ölander, Lätist — E. Rempe.

Konverentsi pidulik avamine oli Kopenhaagenis 15. aug. ülikooli aulas. Tervitusi ütlesid ülikooli rektor Dr. theol. F. Torm ja Daani üliõpilaskonna esimees G. Haarh. Elavate kiiduavaldustega võeti vastu CIE presidendi Balinski (Poola) ja 1-se vicepresidendi I. Macadami (Inglise) kõned. Pidulikku meeoleolu aitas tõsta üliõpilasmeeoskooori laul.

Peale piduliku lõuna keskraudtee jaamas, sõideti ühiselt Nyborgi-Randa, mis õieti konverentsi asukohaks oli määratud.

Täiskogu istangud.

Esimene täiskogu istung peeti Nyborgi lossis, järgmised Nyborgi-Rannal.

I täiskogu istung. Tervitustelegramme olid

*) Rahvusvaheline Üliõpilasiit — Confédération Internationale des Étudiants.

saatnud Rahvusvaheline Rahu Büroo, Üleilmne Kristlik Üliõpilasliit, Rahvusvaheline Ülikooli Haridusega Naiste liit, Makedoonia üliõpilaskond ja Poola üliõpilaskonna esimees.

Päevakorras oli täidesaatva komitee ja alaliste toimkondade aruanded.

1. Täidesaatva komitee tegevus läinud aastal on seisnud peaaesjalikult Varssavi konverentsi otsuste elluviimises.

On loodud lähemad suhted teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, milledest eriti tähtsaks võib pidada koostööd Rahvusvahelise Ülikoolide liiduga (Fédération Universitaire Internationale) ja Rahvaste Liidu Vaimlise Koostöö Komisjoniga (Commission de Coopération Intellectuelle de la Société des Nations). Viimane on kinnitanud rahvusvahelise üliõpilaskaardi.

Nagu Keskbüroo (Office Central) aruandest selgub, on läinud aasta jooksul CIE tegevuses tõsiseid edusamme märgata. Nimelt: 1) on korda läinud välja anda „Keskbüroo teatajat“. Teatavasti jäi CIE hääleandja „Le Monde Universitaire“ 1924. a. algul majandusliste kitsikute tõttu seisma.

Praegune „Keskbüroo teataja“, olgugi küll ainult schapirograafil paljundatud lehed, suudab siiski täita oma ülesande, s. on, tutvustada üliõpilaskondi nii üks-teise kui ka CIE alaliste organide tegevusega. Informatsiooni otstarbel saadetakse Keskbüroo teatajat* peale CIE liigete üliõpilaskondade, ka kõigile rahvusvahelistele organisatsioonidele.

2) CIE aastaraamat 1925 — on palju täielikum läinud aasta omast, peale Varssavi konverentsi aruande ja uue parandatud CIE põhikirja ei puudu sealt ka tähtsad näpunäited praktiliste küsimuste üle, nagu üliõpilasvahetuse ja õppereiside korraldamine, teated suvikursuste üle jne.

3) Diploamide tunnustamise korra ja õigusteaduskonna õppekavade üle puudub seni ülevaade, sest paljud üliõpilaskonnad ei ole selle kohta Keskbüroole mingisuguseid teateid saanud.

Et CIE töö tagajärgi annaks, rõhutatakse kõigi

üliõpilaskondade aktiivse koostöö tarvidust, mis seni veel mõndagi soovida jätab.

Edasi järgnevad komisjonide aruanded, mis ühel häälel vastu võetakse.

Teine täiskogu istung. — Määratakse kindlaks üliõpilaskondade õigused.

Nagu teada, on üliõpilaskondadel nõukogus igal üks hääle, küsimus aga, mis põhikirja muutmisesse ja uute liigete vastuvõtmisesse puutuvad, arvatakse hääled järgmiselt:

Kasvatatakse üliõpilaskonda (union nationale) kuuluvate üliõpilaste arv terve riigi kõrgemate koolide immatrikuleeritud üliõpilaste arvuga, saadud kasvatis jagatakse rahva üldarvuga.

Sel teel saadud arvud:

0—1	annavad õiguse 1 hääle peale
1—10	„ „ 2 „ „
10—50	„ „ 3 „ „
üle 50	„ „ 4 „ „

Üliõpilaskondade hääle arv kujunes nõnda arvu-
tutult järgmiselt:

Lõuna-Aafrika — 2, Belgia — 2, Inglise — 3, Bulgaaria — 2, Daani — 2, Skoti — 3, Eesti — 3, Tscheko-Slovakkia — 3, Soome — 2, Prantsuse — 4, Ungari — 2, Itaalia — 3, Läti — 3, Luksemburg — 1, Poola — 3, Rootsi — 2, Schveits — 3.

Varssavi konverentsi aruanded kinnitatakse ilma muudatusteta. Võetakse vastu varahoidja aruanne, mille esitas eelmisel istungil valitud toimkond.

President kannab ette täidesaatva komitee poolt saadetud telegrammi Daani kuningale.

Tunduvat elavust täiskogu istungjärku tõi abipresidentide valimine.

Täidesaatev komitee koosneb presidendist, I-sest abipresidendist, neljast abipresidendist, Keskbüroo juhatajast, peasekretärist, sekretärist ja varahoidjast.

Täidesaatva komitee liikmed on valitavad kaheks aastaks, kuna neljast abipresidendist kaks ühe aasta peale valitakse.

Looming Nr. 7.

„Loominguga“ pudeneb eesti kirjanikkude päevakorral olevast loominguist iga kuu jälle midagi eesti lugejate kätte.

Seekord on numbrisse sattunud hariliku kandvama osa: luuletuste ja artiklite kõrval paar novelli. Kuid meie novellikirjandusel on palju raskemad päevad kui liürikal. Aastasaja vahetusel juba läks midagi proosakirjanduses nagu lonkama, uute voolude pääletulemise ajajärgul, ja näib nagu ei oleks proosakirjandus, või n. n. ilukirjandus sidumatus kõnes veel tänapäevakski end täiesti leidnud. See peegeldub ka „Loomingus“.

Käesolevas numbris on H. Raudsepa pikem novell „Johannes Niglasel avantüür“ mingisugune kahekõneline selgitus ja arvete õiendus ühel poolt lugeva publikumi, rahvalikkude ja huvitavat kirjandust nõudva laiemale eesti haritlaskonnale, jõuka kihi (esitatud paksuvõitu, veidra Koiderlülil näol) ja teiselt poolt kunstnik-esteedi Niglasel, veidi pedantselt kitsarinnalise kabinettkirjaniku vahel. Teos ise on humoristlik novell väga suurte kalduvustega mingiks piltilikuks kohendatud traktaadiks, milles kuigi suur erilist tähtsust ei ole nii ühel kui teiselgi kujul. Nad on peaaegu ainult mõtete automaadid. Neist lõhkeki Koiderlülil hiigelpaisus läinud õhumullina niipea, kui oma kõnelustega ja süüdistustega lõpule on jõudnud. Ja ka Niglasel on käsitatud humoristlikult vähekohustavate joontega, edustades mingisugust äärmist üldtüüpi. Palju tähtsam on see, milles seltskond (näit. meie praegune seltskond) kirjanduses puuduse leiab ja milles kirjanik omakord seltskonda süüdistab. Koiderlülil silmis on Niglas ülespuhutud suurvaim.

Ta olevat algupärane ainult selle tõttu, et ta algupärasust otsivat, mitte andekuse tõttu. Temas puuduvat tuli ja võrkus. Ta olevat aga kõigepealt igav oma esteetilistes otsingutes, mis mitte üldinimlikku ei taotle, selles mõttes et ta publikuga kontakti põlgavat. Ja Niglas, kes sellest tõeterigi nopib ja oma algeos kobavat kunstnikuannet aimabki, saab lõpuks ometi selgusele, milles tema ägeda süüdistaja viiga ja puudus siiski seisab: ühiskond ja Koiderlülil on vaenujalal ainult sellepärast, et kirjanik oma huvisid ei ohverda üldisele maitsele, kirjaniku poolt pakutavaid aineid läbi ei suuda seedida ja sellepärast ette heidabki kõik need ülemaloodud pahed. Nisuguse lahtijäeva, mõlemate poolte väidetele teatava õigustuse ja põhjenduse jätva tulemusega peatubki novelli arutluse lõng. Niipalju kui kõigest: pilgatavast Niglasest, kui ka lõhkiminevast Koiderlülilist järeldada võib, ei oletata ei kirjanikule, ei ka publikule kuigi suuri voorusi. Mõlemad nad on halbade olude produktid, nagu vastaspoolel põhjendada suudavad. Novell ise on venitatud, kuigi vaimukalt kirjutatud välitusosadega.

J. Parijõe „Vanaema surm“ väsitab peagi oma haruldase stiiliga, mis peab mingisugust täpset lapsekõnet ilmutama, kuigi selles paiguti välksatab ka mõningaid lapseliku mõttekäigu naiivseid veetlusi. Kuna Parijõgi juba ammu seda oma stiili ja ainevalda on siin sääl tutvustanud, osutub see väga kitsaks. Laitmatu ta on oma vähenõudlikus leidlikkuses, kuid ka kiita ei ole selles palju, sest ei ole kuigi suur kunst ilma suurema kompositsioonimureta igapäevaseid pildikesi maalida, lastekõne „kah“ ja „noh“-tega.

Ometigi, kui kõrvutada mõlemaid siinkäsitatud teosed,

Täiskogu istungil 19. aug. tulid valimisele kõik neli abipresidenti.

Kandidaatideks olid üles seatud: Graessler — Daani, Bergh — Rootsi, Antebi — Prantsuse, Deak — Ungari, Ortscharoff — Bulgaaria ja Orazzi — Itaalia. Valitud said neli esimest, nende hulgast Graessler ja Bergh kaheks aastaks, Antebi ja Deak — üheks aastaks.

Ägedaid vaielusi ja põhimõtetlike lahkelisid tekitas CIE auliigete küsimus. Erapooletud (Daani, Rootsi, Schweits) nägid auliigete institutsioonis poliitika sissetoomist CIE-sse, kuna vastaspool (Prantsuse, Belgia, Poola) omakorda sellest CIE-le ainult kasu lootis, kui tähtsamad tegelased CIE-ga seotud oleks.

Hääletusel läks ettepanek läbi, kuna erapooletuks*) jäid Daani, Eesti, Läti, Rootsi, Soome, Schweits.

Viimased täiskogu istungid peeti Kopenhaagenis 23.—24. aug. Daani kuningalt oli saadud tervitus telegramm.

Päevakorras oli Hollandi vastuvõtmise küsimus ja komisjonide aruanded, mis ilma pikemate läbirääkimisteta vastu võeti. CIE liikmemaksu 1926. a. otsustati tõsta kahekordseks läinud aastaga võrreldes.

1925. a. liikmemaksuks tuli Eesti üliõpilaskonnal tasuda 247,35 Pr. fr.

Rootsi üliõpilaskonna ettepanekul ühines nõukogu järgmise protestiga: CIE leiab, et osavõtmine rahvusvahelistest teaduslistest konverentsidest ja organisatsioonidest peaks vaba olema kõigile rahvastele.

Protest põhjeb kindlatel andmetel, et läinud aasta jooksul ärareetud rahvusvahelistest teaduslistest konverentsidest ei oldud Saksa teadusilma esitust osa võtma kutsutud, ehk oli see koguni keeldud.

Põhimõttelikult oldi protesti poolt, lahkarvamised tekkisid vaid teksti suhtes. Vähease enamusega läks protest siiski läbi Rootsi poolt esitatud kujul.

Nõukogu istungjärgu tüliküsimuseks sai Hollandi vastuvõtmine. Hollandi üliõpilaskond — Algemeene

*) Erapooletute häält ei loeta vastu.

kui palju viimases on siiski kujudeloamise võimist, puhtilukirjanduslikku käiku enam, kui Niglase ja Koiderlulli avantüüris, olgugi et kõiges muus mingisuguseid muid paralleele vaevalt tõmmata saab. Sellest selgub eelmise jututuse päämine nõrkus.

Luuletajaist pakuvad M. Underi kaks luuletust käesolevas numbris kõige paremat. Underi luuletustes ei ole mingisuguse erilise traditsiooni märkisid, need tunduvad igaüks alati just tundekohaselt painutatud ja vastava vormi leidnud olevat. Niihästi legendis „Taevaminek“ kui ka kitse ja kitselalle „Tragöödiast“ on perakorda hellik toon see, mis suurema lüürlilise mõju jätab.

Sellevastu on J. Barbaruse ekspressiivne telegrammiilisel vastakohaks eelmisele. Selle maitsmiseks tuleb asetada suurlinna inimese värvimängu ja silmapilgutajude meeleollu. Siis räägivad nad sedasama, mis kõik muudki mõistlikult ja ajaküllaselt veerevad täisperioidilised laused: inimese sulamisest rahvamurru kõiksuse rühisse, väljendada sellest tekkinud tundmuse ekstaasi. Kuna „Ühe surija päevas“ mõnerealine arvudepoem börsispekulandi elust lõpeb õhtul spekulandi surmaga; ning sellega ühtlasi — „dollar ei maksa midagi“, surnud hangeldajale ei maksa dollar enam krossigi, terve ilmutus, mille kinnitamiseks ja sisendamiseks autor kordab väsimata energiaga:

O(null) O(null) O(null)
O(null) O(null)
O(null).

Barbaruse luuletusi tuleb otse uurida ja osa mõnust tuleb lõpuks lugeda lahenduse leidmise arvele, nagu mingi

Senateu Vergadering — esitas sooviavalduse CIE liikmeks astumiseks 24. juunil 1924.

A. S. V. on asutatud 12. märtsil 1913. ja koosneb Leideni, Utrecht, Groningue, Deleti ja Amsterdami üliõpilaste esitustest. Liigete üldarv 3014. A. S. V. alla ei kuulu kõik Hollandi ülikoolid, seni puuduvad sealt Ninugue, Roterdami ja Wageningue üliõpilaste esitused.

Propaganda komisjoni aruandest selgub, et pole seni (s. o. rohkem kui ühe aasta jooksul!) suudetud kindlaks teha, kas A. S. V. on kõige tugevam Hollandi üliõpilaskonna esitus, sellepärast paneb propaganda komisjon ette Hollandit vastu võtta vaba liikmena. Tahe-takse otsekohe üle minna hääletusele, Hollandi esitajale ei anta ajapuudusel (tarvis minna haridusministri poolt korraldatud banketile) selgituseks sõna. Kriitiline seisukord päästetakse seekord Hollandi vastuvõtu edasilükamisega järgmiseks istungiks.

Istung, mis pidi olema viimaseks, sai seega esimeh- seks teravamaks nõukogu istungjärgus. Järgmistel oli meeleolu algusest peale pinev. Kõeldakse Hollandi täisõiguslikeks liikmeks vastuvõtu poolt (Inglise, Lõuna-Aafrika, Ungari) ja vastu (Poola, Belgia, Prantsuse). Ühelt poolt (Inglise) tehakse etteheiteid propaganda komisjonile, kes küllalt aegsasti tarvilikke andmeid ei muretse ja CIE liigetele üliõpilaskondadele Hol-landi sooviavaldusest ei teatanud.

Põhikirja järele peab propaganda komisjon oma arvamise liikmeks astuja kohta kuus kuud enne nõukogu istungit üliõpilaskondadele teatama, vastasel korral ei tule sooviavaldus hääletusele.

Põhjendades selle põhikirja punktile, leidsid siis teised (Prantsuse, Belgia, Poola), et Hollandit käesoleval nõukogu istungjärgul vastu võtta ei saa.

Hollandi esindaja tutvustab koosolijaid üksikasjaliselt üliõpilaskonna (A. S. V.) seisukohaga, palub Hollandit CIE täisõiguslikeks liikmeks vastu võtta.

Asutakse hääletusele, esialgu Hollandi vastuvõtuks vabaliikmena. Poolt kõik üliõpilaskonnad.

Lõuna-Aafrika ettepanekul võetakse ette teistkordne hääletamine Hollandi vastuvõtuks täisõiguslike liikmena. Poolt hääletavad: Lõuna-Aafrika, Inglise, Daani,

matemaatilise ülesande puhul. Geomeetiline luule — geomeetiline mõjugi!

Artiklitest on tervenisti neli pühendatud varasurnud kunstniku Konrad Mägi mälestuseks. Neist on A. V. ja kirjutus ametlikum eritlus Mägi loomingust, sama kunstniku kunsti mõne joonega eritlev on ka J. Genssi kirjutus, kuna Fr. Tuglase ning G. Suitsi memoriaalid mälestavad Mägit enam kui inimest, sõpra, boheemlast. Iseärnis Suitsi kujutlusele võrsuvad lahkunust omapärase boheemlastüübi piirjooned suurepärase selgusega, mis kõneleb Suitsi kujutlusvõime kunstilisest kandvusest.

J. Schwalbe esitab hääleülevaatliku kirjutuse inglise kirjaniku „H. C. Wells'i tuleviku-utoopia“ romaani-dest. Schwalbe suured teadmised maailmakirjandusest ning selge käsitlusviis asjadest määravad teda juba üheks paremaks ja huvitavamaks arvustajaks ja hindajaks. Ta tõstab ülesse, mis just tähtis on ja koorib teoste mõtete kaudu kirjaniku- kude olemuse välja. Ka ülevaade „Ramatute keskel“ väljamaa kirjanduse uuemaist märgiteostest (E. Schwalbe) on üsna kiiduväärt eriosa „Loomingus.“

Fr. Tuglase võtab sõna „Kindrali poja“ „Vanemuise“ lavalt ärakeelamise puhul. Selles on kaalutult tähendatud, kui vähe täisverelik kirjanduslik teos isegi tendentsi puhul kuulub agitatsioonkirjandusse ja kui vähe kartust tarvitaks olla ka selles, et ta seda hädaohtu laval võiks ilmutama hakata, eriti „Vanemuise“ laval.

Lisaks kaks teatriülevaadet käesolevate hooaegade algusest: „Lindprii“, „Estoonias“, A. Adsoni kirjutus ja „Vanemuise“ juubeliteadused“, N. Andreseni kirjutus.

—ex.

Skoti, Eesti, Soome, Ungari, Läti, Luksemburg, Rootsi, Schweits, kokku 27 häält.

Vastu — Belgia, Bulgaaria, Prantsuse, Itaalia, Poola, Tšecho-Slovakkia, kokku 17 häält.

Seega Hollandi vastuvõtt täisõiguslisena eitavalt otsustatud. Uute liigete vastuvõtmisel on tarvis poollt ¾ häälte enamust, käesoleval juhtumisel oleks see olnud 32 häält.

Järgnevad arupärimised:

Uuesti kerkib päevakorra le keelte küsimus, mis nagu näha välja kutsutud oli Saksa esindaja kõnest eelmisel õhtul Daani haridusministri banketil (kõne oli muidugi Saksa keeles). Kahtlemata oli see ainult juhus, millest kinni haarati, kuna Saksa keele tarvitamine komisjonides täidesaatva komitee poolt lubatud oli.

Saksa esindaja juhib tähelepanu täidesaatva komitee otsusele Roomas, kus lubati keelte küsimust enam mitte puudutada.

Tekivad ägedad vaielused, kus Prantsuse esindaja enam sõnu ei vali — ei jää siin puutumata ka Daani delegatsioon, kes selle järele koosolekut lahku.

Mõnetunnilise vaheaja järele jätkatakse koosolekut ühes Daani delegatsiooniga, kes koosolekule ilmus peale selle, kui Prantsuse esindaja avalikult nõusolekut avaldas Daani delegatsiooni ees vabandada. Istung möödus ilma vahejuhtumisteta.

Järgmine konverents peetakse Itaalia üliõpilaskonna kutsel Roomas 1926. aastal. Lähem täidesaatva komitee istung peetakse arvatavasti jaanuari- või veebruarikuul 1926. a. Bordeaux's.

Komisjonid.

Komisjon I: Rahvusvaheline organiseerumine ja CIE ülesanded.

Pikemalt arutati küsimust, kuidas CIE-sse koondada kõiki rahvuslisi üliõpilaskondi.

Otsustatakse lähemaid andmeid muretseda nende üliõpilaskondade üle, kes veel CIE-sse ei kuulu, ühtlasi neid CIE tegevusega tutvustada.

Et ülevaadet saada üksikute üliõpilaskondade arvamistest CIE kohta, kuulatakse ära esindajate arvamised ses suhtes.

Üksmeelselt konstateeritakse suuremat huvi CIE vastu, ka leitakse, et CIE-s teravad vahekorrad keskriikide (Saksa) suhtes kadumas on, mis küll CIE-le kõige paremaks kindlustuseks on töö produktiivsuse ja elujõulikkuse mõttes rahvusvahelise arusaamise edendamisel.

Arutuse alla tuleb ka CIE majandusline seisukord, mis kaugeltki kindel ei ole.

Leitakse, et üliõpilaskonnad CIE-t igapidi toetama peaksid, CIE heaks pidusid korraldama jne. Soovitatakse sisse seada CIE korjanduslehti.

Täiskogule otsustatakse ette panna CIE liikmeksu tõsta kahekordseks.

Komisjon II informatsioon, ja IV ülikooli küsimused, ühendati.

1. Komisjoni aruandest selgub, et mitmed üliõpilaskonnad keskbüroo küsimuslehti ei täida ja tarvilist informatsiooni ei saada. Otsustatakse edaspidi avaldada nende üliõpilaskondade nimes „Keskbüroo teatajas“. Määratakse kindlaks tähtajad, mille jooksul CIE oma nõudmised ja teated laiali peab saatma, et võimalus jääks igal üliõpilaskonnal tarvilisi andmeid nõuda.

2. Peetakse tarvilikuks üliõpilaskondade väljaandeid keskbüroo juurde koguda.

3. Otsustatakse jätkata diplomide tunnustamise korra ja õigusteaduskondade õppekavade üle teadete kogumist.

4. Üheks ülesandeks seati arstiteaduskonna õppekavade kogumine.

Komisjon III — õppereisid, üliõpilasvahetus.

Komisjoni töö seisib peamiselt esitatud õppereiside korralduse kava läbitöötamises ja täiendamises.

1. Enne üksikasjalisi arutusi kuulati ära esitajate aruanded õppereiside korraldamisest vastavas üliõpilaskonnas (hinnaalandused raudteel, passid, viisad jne.).

2. Leiti otstarbekohane olevat kõiki andmeid koguda ühte üliõpilas-reisijuhti, mis umbes järgmisi teateid sisaldaks:

a) Üldine informatsioon iga maa kohta.
b) Ülikool, tähtsamad asutused, vaatamisväärlised kohad.

c) Hinnaalandused raudteel, laevadel.
d) Muud teated, nagu rahavaheatuskohad jne. jne. Ka oleks sinna mahutatud teated üliõpilasvahetusest, rahvusvahelisest kirjavahetusest jne.

3. Üliõpilasvahetuse tähtsust rõhutati nii õppimise kui rahvusvahelise läbikäimise edendamisel.

Üliõpilasvahetus on läbi viidav üliõpilaskondade eneste energilisel kaasabil, tarvis on üliõpilasvahetuse tähtsust selgitada nii üliõpilaste seas kui ka seltskonnas.

Üksikvahetuse kõrval nähakse ette ka rühmavaheatused, see oleks eriti neil juhtumistel tähtis, kus keeleküsimus raskusi ei teeks, nagu tehnikas, spordis ehk mõne ameti õppimisel. Ka ainult tutvunemise otstarbel oleks sarnastel vahetustel suur tähtsus.

4. Rahvusvahelise kirjavahetuse edendamisel peetakse tarvilikuks, et kirjavahetust soovijate nimestikud saadetakse vastavale üliõpilaskonnale, kelle hooleks jääks vastukirjutaja leidmine.

5. CIE kaart on kavatses üliõpilastele rahvusvahelise läbikäimise hõlbustamiseks. Üksikute riikide vahel (Prantsuse, Belgia) täidab ta välispassi aset. Soovitatakse võimalikult pea üldiselt CIE kaardi tarvitusele võtmist.

6. Arutusel oli ka CIE märgi küsimus. Põhimõttelikult märgi vastu ei räägitud, siiski lükati vastuvõtmine edasi, otsustades enne ära kuulata üliõpilaskondade seisukohad.

7. Suvikursuste üle otsustatakse edaspidi informatsiooni anda CIE aastaraamatus, mis peaks ilmuma igal kevadel.

Üliõpilaskonnad oleks kohustatud avaldama need teated üliõpilaslehtedes ja ajakirjanduses.

8. Rahvusvahelised koosviibimised (Camp) — esimest korda korraldatud käesoleval aastal 12.—22. aug. Nyborgi Rannal. Sarnaste koosviibimiste sihiks on mitmesuguseid rahvusi üksteisele lähemale tuua ja rahvusvahelist arusaamist kasvatada.

Kavatseti tulevikus ka talviseid koosviibimisi korraldada, komisjon soovib üliõpilaskondadel sellekohased ettepanekud esitada veel käesoleval sügisel.

9. Kavatses CIE õppereis — (Marseille - Egiptus - Süüria - Konstantinopol - Ateena - Palermo - Neapol - Room) — tekitas elavaid läbirääkimisi. Reis oleks võimalik, kui leidub 300 osavõtjat, sõidukulud ühes ülespidamisega läheksid 3000 Prantsuse fr. Täpne kava otsustatakse kokku seada lähemal ajal ja üliõpilaskondadele teatada. Tähelepanu väärib kavatsus korraldada umbes 300 Ameerika üliõpilaste eeltuleval suvel õppereisi läbi Euroopa vaatamisväärliste kohtade.

10. Leiti tarviliku olevat teadete kogumine õppevõimaluste üle välismaail, kõige pealt vastuvõtmise tingimised ülikoolidesse, õppeaja kestvus, eksamid, teaduslised kraadid jne., teiseks andmed elamistingimuste üle.

Skoti üliõpilaskonna ülesandeks tehti vastava materjali kogumine ja ühes kom. III informatsiooni broschüüri väljaandmine.

Komisjon V käsitas üliõpilaste abiandmise korraldust. Läbirääkimiste all oli kõige esmalt üliõpilaste rahvusvahelise sanatooriumi avamise küsimus. Ainelistel põhjustel ei leitud võimalust seda nii pea teostada. Üksikute üliõpilaskondadel on korda läinud oma üliõpilaskondade vaba kohti reserveerida välismaa üliõpilastele. Poola lubas 5 voodit Zakopany sanatooriumis, neist üks hinnata, teised 4 zloty, Schweits — 5 voodit à 12 Schv. fr. Leisini sanatooriumis, Tšecho-Slovakkia — 2 hinnata voodit, peale selle maksulisi.

Huvitava ettekandega esineb Prantsuse üliõpilaskonna esitaja üliõpilaskonnade üle, toonitab nende tähtsust korterikriisi lahendamisel. Kõneleja juhib tähelepanu asjaolule, et Pariisi territooriumile iga üliõpilaskond oma maja võib ehitada.

Pikemaid vaieldusi tekitas CIE ja ESR (European Student Relief) vahekorra selgitamine.

Et kindlad andmed puudusid praeguse ESR majanduslike seisukorra üle, jäeti küsimuse lahendamine täidesaatva komitee hooleks.

Komisjon VI. Spordi küsimused. Võeti vastu üksikasjaline spordi olümpiaadi kava 1926. a. Rooma olümpiaadide jaoks. Agedaid vaieldusi kutsus esile teaduse ja kunsti olümpiaadi korraldamine ühel ajal spordi olümpiaadiga Roomas, kusjuures üksikud üliõpilaskonnad teaduse ja kunsti olümpiaadi, kui üliõpilastel läbiviimata ettevõtte peale vaatasid. Otsustati olümpiaad siiski ära pidada kavatsatud ulatuses, kuna üliõpilaskondadele vabaks jäeti olümpiaadist mitte osa võtta.

Üldiselt võib konverentsi täiesti kordaläinuks pidada. Võib öelda, CIE-l on mõõdnud ettevalmistusajajärk, alanud on aktiivne tegevusajajärk.

E. K.

Üliõpilaste õiguslik seisukord endises keiserlikus Tartu Ülikoolis 1803—1832.

VI.

„Üliõpilased on harilikult vanemate sugulaste või eeskostjate hoole all ja ei või sellepärast õigusliselt maksvaid kontrakte sõlmida. Eriti aga on maksvuseta kõik nende lubamised abielluda oma vanemate, sugulaste või eeskostjate teadmata ja nõusolekuta.“

„Ainult järgmised üliõpilase poolt tehtud võlad on õigusliselt maksvad: a) lõuna- ja õhtusöögi tarvis võib võlgu anda üliõpilasele nelja kuuni ja mitte üle 50 rubla panga assignatsioo-

nides; b) korter, küte ja mööbli üür — ka nelja kuuni 30 rubla suuruses; c) pesu ja teenimine, 4 kuu päale, ülemäär 16 rubla; d) arstirohud (ainult niisugused, mille saamiseks arsti retsept tarvilik) ja arstitasu kuni kuue kuuni. Arusaadav, ei või siin summa ülemäär kindlaks määrata, vaid peab ka lootma arstide, haava-arstide ja apteekrite inimesarmastuse päale vaeste üliõpilaste suhtes; e) kingsepad ja rätsepad võivad nelja kuu päale kuni 10 rubla summa suuruses laenu anda; f) raamatu kaupmehed võivad võlgu anda ainult kompendium'ite (konspektide) ost-

Ka Voltaire'i „Le Fanatisme ou Mahomet le prophète“ pidi omal ajal repertuaarist lahkuma.

Kõige vabam on olnud vana Greeka teatri algusareng, mis ei tunne vahelesegamisi väljaspoolt. Meie arusaamise järele oli Greeka teatril otse häbematud vabadused, sest Atika komöödia suurim esitaja (ja üldse ilmakirjanduses) Aristofanes on laval võrdlematult sapine, pilkaja, parodeerija ja pääletungiv nii kaasaegsetele isikutele kui ideedele. Ta ei kõnele ridade vahelt, vaid toob otsekohe kaasaegsed suurused nimepidi lavale. Sokratest parodeerib ta küüniliselt; Kleonit, greeka sõjapäälikut nimetab ta isegi vargaks jne. Kuidas reageeriks sarnase komöödia puhul meil teoses puudutatud isikud, kus naljaka karikatüüri pärast tõsiselid kohtuprotsesse aetakse?

Siin kohal tooksin üksiku näite, kus süütumal põhjusel teos teatri repertuaarist lahkuma pidi, nimelt Voltaire'i „Le Fanatisme ou Mahomet le prophète.“ Nimetatud teos oli suure eduga püsinud Lille näitelaval 1741. a. (teos kirjutatud 5 a. varem). Järgmisel aastal nimelt 9 aug. etendatakse seda Pariisis.

Teos kui kõrgeväärtuslik toode võeti kiiduavaldustega vastu. Kuid ometigi ei suutnud meeldida see kõikidele. Kaasaeglane oletab, et kas ei suutnud rahuldamatud jälgida

õieti teose käiku, või jälle ei tunnud miski pärast koduselt teatris — ja teosele tekkis opositsioon. Leiti mõnelt poolt lubamatuks Muhamedi lasta õhutada veretööd, olles religiooni eest võitleja, kuigi see usu kasuks korda saadetama pidi, sarnane teguviis haavavat usulisi tundeid jne. Teise sõnaga, nähti üht külge teoses, teost ennast ta üldkäigult ja olemuselt ümber haaramata. Kuuldusid etteheited, kirjallikud kallaletungimised, poleemika — isegi nende kaasalöömisega, kes teost ise näinud polnud: teos olla hädaohtlik, anda halbu eeskujut, õhutada mõrtsukatööd, haavab usulisi tundeid jne.

Sama võib ju iga tragöödia puhul lausuda, kus on tapmisi. Ja kolmanda etenduse järele pidi teos lavalt lahkuma.

On tõepoolest hiljem raske ette kujutada, kuidas sarnane juhtumine võimalik oli. XVIII a. s. Prantsusmaal, mis üks haritum ajajärk ja eriti filosoofiline, radikaalne ja ükskõikne usu küsimusis. Et Molière'i „Tartuf“ üldise vaimulikkude hulgamise tekitada võis, ja ära keelati, see on arusaadav. See sündis ligi sada aastat enne seda.

Näib tõenäollik, et tõepoolest vaataja tuju teatris teinekord äramäärjaks olla võib repertuaari küsimusis.

Kuid asjasse segab huvitav vahejuhtumine, mis iseloo-

miseks ja nimelt 15 rublani; raamatukõitjad 5 rublani — mõlemad pooleks aastaks.“

Panga-assignatsioonide väärtuse langemise tõttu suurendati 1812. aastal kõik need summad peaaegu kahevõrra.

„Pantimine on üliõpilastel keelatud. Sellepärast tulevad kõik pandid, mille päale üliõpilastele raha laenatud, tasuta tagasi anda, päale selle peab pandivõtja vaeste hääks vastava asutuse läbi rahatrahvi maksma.“

„Üliõpilane, kes laenab rohkem raha, kui ta ühe aasta jooksul suudab ära maksta ja nimelt otstarbeteks, mis mitte hädalised pole, kuulutatakse avalikult välja pillajaks ja temale määratakse hooldaja.“

„Kuus nädalat enne üliõpilase lahkumist Ülikoolist teatakse üleskutse, et kõik võlauskujad ja teised isikud, kellel mingisugused nõudmised üliõpilase vastu on, end Ülikooli-kohtule üles anda võiksid.“

VII.

Terve päätükk on pühendatud akadeemilistele karistustele ja nende sihtidele ning tagajärgedele.

„Ülikool käib kuldse reegli järel: „Immedicabile vulnus ense recidendum est, ne pars sincera trahatur“ — parandamata haava tuleb mõõgaga välja lõigata, et mitte terve osa kannatada ei saaks. — Ülikooli kuulsus ei tõuse mitte oma kodanikkude arvu, vaid nende väärtuse läbi.“

See näitab, et sel ajal üliõpilase väljaheit-

mustab nii Voltaire'i kui ka naeruväärstab neid, kes leidsid ettekandes usutunde haavamist.

Voltaire (see jumalasalgaja kõigi usklike arusaamise järele ja nende vihatum vaenlane) otsib abi Rooma Paavsti juures. 1745. a. kirjutabki paavst Benedetto XIV-le, heites enese ühes oma raamatuga alandlikult püha isa jalgade ette, paludes raamatule protektsiooni ja enesele õnnistust.

Ja paavst õnnistabki (!) Voltaire'i, omas kirjas lausudes kõiksugu meelitusi kirjanikule ja ta raamatule. See kiri tunnistab Benedetto XIV haruldasest kirjanduse tundmisest, kus Voltaire poemi Fontenoi puhul tsiteerib Vergiliust ja selle värsimõõtu.

Sellele vastab Voltaire omalt poolt kirjandusloolise lük-
susega, ülistades Paavsti võrdlematu eruditsiooni kirjanduses:

„Tra i più letterati monarchi
furono sempre segnalati i sommi pontefici;
ma tra loro, credo che non se ne
trovasse mai uno che adornasse
tanta dottrina di tanti pregi di
bella letteratura.“

Nii siis, mis väikesed paavstid vaeleks peavad, saavad õigete paavstide juures õnnistuse. Sellest mõistame siis ka, miks poeet, filosoof ja riigimees Voltaire oma kirja lõpus kõige suurema aukartusega suudleb paavsti pühi jalgu: „intanto bacio con somma riverenza e gratitudine i suoi sacri piedi.“

Voltaire'se kirjandusloolise lük-
susega, ülistades Paavsti võrdlematu eruditsiooni kirjanduses: E. P.

mine Ülikoolist midagi iseäralist ega erakorralist ei olnud.

„Kõikide karistuste siht on ärahooldmine üleastumistest, mille tõttu karistustel vastav määr ehk kõvadus peab olema. Et pikem kinnipidamine kartseris halvavalt üliõpilase pääülesande, nimelt õppimise päale mõjub, sellepärast on tarviduse järel arest pikendamise asemel kõvendatud. Kunagi pole aga arest nii kõva, et selle all üliõpilase tervis kannatada võiks.“

„Kohtumõistmisel ei tule sugugi arvesse üliõpilase seisus, perekond ega muud tingimused.“

„Karistuse kandmisest ei või üliõpilast vabastada ei tema vanemad, eestkostjad ega asutused.“

„Põgenenud üliõpilaste otsimiseks ja väljaandmiseks on ka riigi-asutussd abiks.“

„Rahatrahve selles Ülikoolis ei ole“, ütleb § 47. See tähendab, et nähtavasti teistes Ülikoolides teda tarvitati. Erandid olid ainult: a) kohtukutse kättetoomise eest 25 kopikat pedellile ja eelpoolnimetatud hiljaksjäämise eest õppetööl.

„Karistuste järjekord ehk, nõnda öelda, redel on: 1) märkus (Verweis) rektori poolt, 2) märkus Ülikooli-kohtu poolt, 3) kartser, 4) märkus Ülikooli nõukogu poolt, 5) Ülikooli stipendiumi kitsendamine, 6) üliõpilase nime väljapanemine mustale tahvlile, 7) Ülikooli stipendiumi äravõtmine, 8) üliõpilase nimekirjast mahakustutamine, 9) Consilium abeundi, 10) relegatsioon ja 11) üleandmine kriminaalkohtule.“

„Kohtunik ei ole mitte seotud karistuste järjekorraga, vaid see oleneb ainult üleastumise tähtsusest, nii et ka esimest üleastumist kõige raskema karistusega karistada võib.“

1829. aastal anti kuraatori poolt järgmise sisuga ettekirjutus:

„Kõik üliõpilastele määratud karistused pannakse Ülikoolis avalikult välja ja kes niisugust kuulutust maha kisub või rikub, see heidetakse Ülikoolist välja.“

„Üliõpilase nimekirjast mahakustutamise tagajärjeks on Ülikoolist lahkumine, kuid võimalusega päale parandamist jälle Ülikooli vastu võetud saada, sääljuures jääb aga endine aeg arvesse võtmata. Otsus kuulutatakse temale mitte avalikult, vaid ainult rektori läbi.“

„Consilium abeundi tagajärjeks on üliõpilase nime väljapanemine mustale tahvlile, mille läbi üliõpilane kaotab õiguse pärast jälle Ülikooli tagasi astuda.“

„Relegatsiooni korral saadetakse peale eelpool nimetatud tagajärjesid otsus väljaheitmise üle ka veel kõikidele Venemaa Ülikoolidele ja haridus-direktoriumile (Direktorium des öffentlichen Unterrichts).“

„Kõigi kolme viimati nimetatud käsituste tagajärjel peab üliõpilane samal päeval, kui tal otsus teada antakse, veel enne päikese loojaminekut linnast lahkuma, kui ta ainult mitte

võlgade pärast politsei valve alla ei pea jääma. Selle määruse täitmine on politsei päle pandud. Tartu elanikkude pojad ei pea mitte linnast lahkuma, kui nende omaksed kirjaliku kindlustuse annavad nooremehe korraliku ülespidamise üle. Kuid väljaheidetud üliõpilane antakse kolme aasta päle politsei valve alla, kes ühes Ülikooliga selle järel valvab, et nimetatud üliõpilane teiste üliõpilastega mitte kokku ei puutuks. Selle normi vastu eksija peab linnast lahkuma. See kord ei pandud mitte Ülikooli või kuraatori poolt maksma, vaid keskvalitsuse ja nimelt vaimulikkude toimetuste ja rahvahariduse ministri reskriptiga 1817. aastast.

Kõik, kes soovivad häid kunstitunnet arendavaid pilte nautida, käigu järjekindlalt o.-ü. Taara-Filmi kino

ATHENAS,
sest ATHENA ekraanil jooksevad parimad maailma filmiteosed.

Akadeemiline kroonika.

Ülikooli teated.

Ülikooli lõpetasid kevadel.

Usuteaduskonnas: Salme Klaos, cand. theol. astmega; arstiteaduskonnas: Ilse Ugam ja Juulie Tomberg-Rosimannus. Filosoofia teaduskonnas: Ernst Nurm, Johannes Väinaste, Eesti keele alal. Matemaatika-loodusteaduskonnas: Edvin Reinvald — mag. zool.; Harald Karro — mag. chem., Arved Vühner — mag. chem., Karl Leinbaum — ing. chem. tehn. ja Herbert Stein, sama. Konstantin Volmar, Jaan Kraning, Jaan Maramaa — keemia alal. Kaar Kallik — matem. alal.

Jaan Maramaa on esimesena immatrikuleeritud Eesti ülikooli avamisel 1919. a. sügisel.

Ülikooli lõpetasid

mat.-loodusteaduskonnas: Vladimir Bucholtz — loodusloosakonna, metsaosakonnas: Karl Puhvel ja Elmar Kull, filosoofia osakonnas: Aleksandra Univer — Eesti keele alal, Vanda Meister, Erika Tomberg ja Adelheid Vöhlmann — inglise filoloogia alal ning Alma-Ludmilla Sommer — Germaani filoloogia alal.

Eesti rahvalaulu kogudega tutvunema.

Teaduslik stipendiaat mag. August Anni komandeeritakse teaduslikel otstarbel kaheks kuuks Helsingisse, kus ta kavatseb seal asuvate Eesti rahvalaulu kogudega tutvuneda, samuti tegeleda uurimistööd rahvaluule alal Soome õpetlaste poolt tundma õppida.

Ülikooli valitsuse ülesandel

Ioeb käesoleval semestril prof. A. Lipschütz füsioloogilist keemiat 4 t. näd., dots. K. Ramul — filosoofia propedeutikat 1 t. näd., prof. P. Köpp — ühistegevust põllumajandusteaduskonna üliõpilastele 2 t. näd., prof. S. V. Csekey — riigiõigust 3 t.

Ametisse kinnitatud

on ülikooli valitsuse poolt Dr. Armin Gernhardt — nooremaks assistendiks sisehaiguste kliinikusse, Dr. August Veltmann ja Dr. Alide Liller — nooremateks assistentideks lastekliinikusse.

Samuti kinnitati silmakliiniku vanem assistent Dr. Jaan Uudelt samas ametis kaheks aastaks edasi.

Prof. A. Mathieseni

väljamaale komandeerimise ajaks on ülikooli valitsuse poolt õppemetskonna aj. juhatajaks kinnitatud õpetaja O. Daniel, metsakorralduse kabineti aj. juhatajaks määratud õpetaja K. Verberg.

Praktilisi töid metsa takseerimises ning dendroloogias juhatab hra K. Verberg.

Karlsruhe tehniline ülikool

pühitseb 28.—31. okt. s. a. oma 100 a. juubelit, millest osa võtma on kutsutud ka Tartu ülikool.

Prof. J. Köpp

ioeb ülikooli valitsuse ülesandel käesoleval õppeaastal usuõpetuse metoodikat 2 t. näd.

Vabakuulajate institut jääb.

Ülikooli seaduse maksmahakkamisega on oma maksuse kaotanud ülikooli nõukogu otsusega 13. juunist 1924. a. maksmapandud määrus, millega kõik senised vabakuulajad olid kohustatud hiljemalt viimaseks 1925. a. sügispoolaasta õppemaksu tähtajaks määratud päevaks keskkooli lõpueksamid teinud olema.

Vabakuulajate kohta käivad määrused on ülikooli nõukogu poolt kokku seatud ja haridusministrile kinnitamiseks esitatud.

Üliõpilasseltside kõnekoosolek 27. skp. Aia tän.

Nimetatud kõnekoosolek oli nähtavasti korraldatud laiemale üliõpilaspererele, kus päevakorras käsitati üliõpilaselu päevaküsimusi: organiseerumine, meie organisatsioonide tüübid minevikus praegu ja mida peame nõudma neilt tulevikus.

Aine oli tervitetavalt liigitatud rea kõnelejade vahel, kusjuures igaüks neist tarvitas võimalikult lühikese aja. Sarnane korraldus, mis üldiselt ka teostus, võiks otse eeskujuks olla meie kõnekoosolekuile, et need ei veniks pikale ja tüütavaks.

Suur auditorium oli kuulajaid täis ja koosolek saavutas oma tahetud eesmärgi.

Koosoleku avas sissejuhatava kõnega R. Janno.

Selle järele kõneles dr. med. J. Wilms seltside ja korporatsioonide erinevusist. Esimeses kasvatatakse pääasjalikult ühiskondliku ilmavaate alusel, kuna teises individualistlikul.

Ksv! Käbin omas kõnes rõhutas organiseerimise vajadust nii ilmavaate arendamise kui isikliku meelelahutuse, ja lõbustuse vajadusist.

Ksv! H. Kukke andis ülevaate üliõpilasorganisatsioonidest, vaadeldes neid kolmes tüübis: maakondlikud kogud, mis hiljuti tekkinud soomlaste eeskujul; korporatsioonid, mis umbes veerandsada aastat vanad ja seltsid, millede tekkimine ühte langeb meie ärkamisajaga. Ühtlasi iseloomustab kõneleja nimetatud organisatsioonide tüüpe erinevusi ja enamsoodustusi, ära näidates, kuidas seltsid rahvuslikkudest, sotsiaalsetest, s. o. ühiskondlikkudest aadetest aktiivselt osa võtnud on meie kultuuriarengu kestes.

Adv. J. Jans andis ülevaate üliõpilaste seltside

ajaloost, alates EÜS'ist, kes asutatud 55 aasta eest ja lõpetades kõige noorematega. Ühtlasi alla toonitades seltside erilist ilmet — aktiivsust poliitilises ühiskonna arengus, sellele kaasa elades ja kaasa töötades. Leides ka lõpuks, et meie üliõpilane praegugi siin enam aktiivsust üles näidata võiks.

Viimasena kõneles ksv! Ewert, mida nõuame meie üliõpilasoorganisatsioonilt tulevikus? See peab kasvatama meid ilmavaateliselt, seltskondlikult, kuid ta peab võimaldama meid ka vaba aja meeldivalt mööda saata. Peab olema lõbukohaks, kusjuures see lõbu peab olema puhkesilmapilguks ja edasivirgutajaks. Riivates olemasolevate organisatsioonide tüüpe, leiab kõneleja maakondlikkudes koguses puudusena intiimsuse, sisemise seltsimehelikkuse. Korporatsioonide elust on liig vähe teateid väljaspoole, kuid nende alkoholi võrdlemisi suurem ja üldine tarvitamine ei leia hääkskiitmist.

Nendega võrreldes ja nimetatud põhialuslikkudel asjaoludel eelistab kõneleja üliõpilasselts teistele.

TOIMETUS:

Vastutav- ja peatoimetaja: August Tamman.

Toimetuse sekretär: Jaan Pert,
Edgar Treufeldt, August Palm.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

„Postimehe“ trükk, Tartus 1925.

SISU:

- A. Tamman: Uued tööpäevad.
- Leo Kangur: Eelseisval tööaastal üliõpilaskonnas.
- K.: Oppursödurite autasu asjus.
- Juhan Pahlbärgi pidukõne mees- ja naisstudentidele.
- Mõni ebanähtus meie teatrite elus.
- Jaak L. Reisivate kaugelt võõrsilt Taaralinna jõudes.
- A. Peel: Hää algatus nõuab edasiarendamist.
- E. K.: CIE 7-mes järjekorraline nõukogu istung Kopenhaagenis ja Nyborgi-Rannal 15.—25. aug.
- ex.: Looming nr. 7.
- J. P.: Ka Voltaire'i „Le Fanatisme ou Mahomet le prophète“ pidi omal ajal teatri repertuarist lahkuma.
- Leo Leesment: Üliõpilaste õiguslik seisukord endises keiserlikus Tartu ülikoolis 1803—1832 (järg).
- Akadeemiline kroonika.

Oma töökojas valmistatud

Üldmütse pesu-
sametist, **Värvimütse**
kõiksugu tuntud häädukes.

Kõiksugu **Karusnahad** suures valikus
kohalejõudnud.

— Hinnad võistlemata odavad. —

Austusega **R. Jakobson.**
Tartus, Uueturu tän. nr. 8.

O.-ü. „Linda“ kohvik
Suurturg 2, II korral.
(Tartu Eesti seltskonna poolt asutatud)

Suurim ja mugavam kohvik Tartus.

Alati saadaval kõrges headuses kõiksugu kondiitri saadused ja mitmesugused joogid.

Igapäev kella 5–7 p. l. kontsert-muusika.

Kõige maitsevamad teidud üliõpilastele
valmistatakse

Küütri tänav nr. 8.

Söögisaal on avatud
hom. kella 8 kuni õhtu kella 10-ni.

Moodsam, täielikum ja odavam juuksetööstuse-äri Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga.
Telefon 6-43.

Daamide, herrade ja teatri coiffeur-salongid. Manicure

Äris a nult esimese järgu tööjõud. Eeskujulik puhtus. Joot-
raha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Jalanõude kauplus

Köösel ja Kötsi

TALLINNAS, Müürivahe tän. nr. 9,
Vana Kalamaja tän. nr. 25 (oma tööstus),
soovitab moodsaid **meeste- ja naisterahva jalanõusid.**

Moe-, pudu- ja pesuäri VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. Telef. 4-81.

Alaliselt suur valik:

pärollisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidi-kaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, meester. veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesaise ja kõiksuguseid moe- ja pudu- ja pesukaupu.

Dihmarjarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värveis.

D. M. C. käsitööniite. Lastesaapaid, põimlemise- ja hommikukingi.

Meester., naister. ja laste **kalosse.** Igasugune korralik auruga **riiete voltimine.**

Hinnad põistlemata odavad. — Müük suurel ja väikesel arul.

Jalanõud
on nagu valatud
jalga

Soovitan oma rikkalikust laost
raamatuid kõikidelt aladelt.

Tellimised laos puuduvate raamatute
pääle saavad kiiresti täidetud.
Nõudke prospekte ja kataloge.
Pakkumised ja lähemad teated maksuta.

F. Wassermann, raamatukauplus

TALLINN, Pikk tän. 7. Kõnetr. 28-48.

OSKAR LUIK

Tartus, Rüütli tän. 6.

Suur väljavahik igasugu kirjutusmaterjale, kooli-
tarbeid, kirjutuslaudu, garnituure ja iluasju, kon-
tori tarbeasju, igasugu paberit, pappi jne. —
Oma mänguasjade, mängude ja kirjutusmater-
jalide tööstus. Meeste-, naisterahva ja laste
kalosse paremaid vabrikulist.

Võisttemata odavad hinnad!